

11 EYLÜL VE İKİNCİ TARİH DÖNEMİNİN YAPISAL OLARAK KURULMASI

Şebnem ÇAĞLAR*

September 11th And The Structural Construction Of The Second Era Of History

There was two super power in the cold war era which was ended in 1989 by having been pulled down of the Berlin Wall. Therefore one power has been remained as the super power, USA, and become the center of the world. And its economical, liberalism, has become the only economical way for the world.

According to Fukuyama, the victory of liberalism in 90s s the 'end of the history'. After the victory, Fukuyama says there is no power against the super power USA. But he ignores the non govermental factors which are known as 'the oppressed and the insulted' same as the novel by Dostoyevsky. These factors can be seen in the attack against USA, the center of the new world order, on the September 11th 2001.

---

* Araş.Gör., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

Key Words: Fukuyama, The End Of The History, oppressed and the insulted

.....

Giriş

Tarih, barış için yapılan savaşların bilimi olarak değerlendirildiğinde, bu savaşların gerisinde ister Malthus'un iddia ettiği gibi bir biyolojik ayıklama, bir tür demografik denge kurma varolsun, ister Hitler'in savladığı paklanmış ırk politikası, hepsinin altında, hepsinin gerisinde tek bir neden, hepsinin üstünde, ilerisinde de tek bir erek yatar: Neden, yarışma, çekişme; erek ise kendini kanıtama karşı tarafı ezme.(Erinç:95;66)

Tarihsel bilginin öznesi, kavga eden, ezilen sınıfın kendisidir. Marx'ta bu sınıf, özgürlük hareketini kuşaklar boyunca ezilmiş olanlar adına tamamlayan, öz alan, köleleştirilmiş son sınıf olarak ortaya çıkar.(Benjamin:2002;44)

Son yıllardaki tarihsel döneme baktığımızda iki süper gücün bulunduğu Soğuk Savaş Dönemi karşımıza çıkar. 1945 yılında 2. Dünya Savaşı'nın bitmesiyle başlayan döneme adını veren Soğuk Savaş Dönemi'nde Amerika Birleşik Devletleri'nin önderliğinde, bir Batı dünyası ve Sovyetler Birliği'nin önderliğinde bir Doğu dünyası karşı karşıyadır. Bu iki süper güç arasındaki rekabet 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılmasına kadar olan dönemde dünya düzenini belirlemiştir.

Soğuk Savaş'ın kendine özgü kuralları vardı. Dış ilişkilerde bu iki süper güçten biri diğerinin nüfus alanına tecavüz edemezdi; ekonomide az gelişmiş ülkeler kendi ulusal sanayilerini geliştirmeye,

gelişmekte olan ülkeler ihracata bağlı büyümeye, komünist ülkeler otarşiye ve Batılı ülkeler de denetimli ticarete odaklanmalıydı. Soğuk Savaş'ın kendine özgü başat temaları vardı. Komünizm ile kapitalizm arasındaki çatışma, uluslar arası politik ilişkilerdeki gerginliğin yumuşatılması, bloklaşmanın ortadan kaldırılması ve perestroika. Soğuk Savaş'ın yerküre konusunda kendine özgü bir bakış açısı vardı: Dünya komünist, kapitalist ve tarafsız kamplar arasında bölünmüş bir yerdi ve her ülke bunlardan birine dahildi. (Friedman:2000;30)

Batı dünyasında yer alan ülkeler bütün yapılarını ülkelerinde olup biten her şeyi, Sovyetlerle savaş bağlamında, anti-komünist bir anlayış içerisinde oluşturdu. Antikomünizm yani dinciliği ve milliyetçiliği destekleyen, milliyetçiliği ve dinciliği ön plana çıkaran bir ideoloji egemen oldu Batı dünyasına. Bu ideoloji Batılı devletlerin, Sovyetler Birliği'ni çökertmek için uygulamış olduğu bir stratejinin arkasındaki ideolojydi. (Kongar:2002;20-21)

Soğuk Savaş Dönemi'nde egemen olan yapı buydu. 1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla, 1991'de de Rusya, Belarusya, Ukrayna ve Bağımsız Devletler Topluluğu arasında imzalanan bir anlaşmayla bu yapı çöktü. Ve Soğuk Savaş dönemi böylece sona ermişti oldu.

Liberalizmin 1990'lardan itibaren kesinleşen zaferi Japon asıllı Amerikan vatandaşı olan Fukuyama'ya göre tarihin erişebileceği son noktaydı. ABD Dışişleri Bakanlığı'nda çalışmış, aynı zamanda da CIA'nın beyin kuruluşlarından olan Fond Corporation'da görev yapmış olan Fukuyama'ya göre Soğuk Savaş'ın sonu liberalizmin lehinde dünya çapında bir uzlaşmanın

oluşmasını sağlamıştı. Bu uzlaşma yalnızca kapitalizmin değil, aynı zamanda ona eşlik eden bir siyasal sistemi yani liberal demokrasiyi de içeriyordu. Dünyada liberal demokratik ideolojiden ve serbest piyasa ekonomisinden farklı tüm rejimler geçici olmuştu. İnsanlar gelişmeyi ve özgürlüğü ancak bu model içinde bulabilecekti.

Sovyetler Birliği'nin yıkılması bu görüşü bir kez daha doğrulamış, modelin en köklü seçeneğini ortadan kaldırmıştır. Dolayısıyla insanlık aradığını bulmuş, öylelikle de tarihi sona erdirmiştir.

Francis Fukuyama:

“Belki de sadece Soğuk Savaş’ın ya da savaş sonrası dünya tarihinin sona ermesine değil fakat insanoğlunun ideolojik evriminin son noktasına ulaşması ve beşerî yönetim biçiminin son evresi olan Batılı liberal demokrasinin evrenselleşmesi anlamında tarihin sonuna tanıklık etmekteyiz.” (Fukuyama:1999;14)

Küreselleşme

Sovyetler Birliği'nin çöküşüyle sona eren Soğuk Savaş'ın ardından gelen yeni dünya düzeni.

Küreselleşme, dünyanın yaşadığı Tarım ve Endüstri devrimlerinden sonra ortaya çıkan 3. Büyük devrimin, İletişim-Bilişim devriminin görüntülerinden biridir. (Kongar:2002;23)

Küreselleşme bir anlamda Soğuk Savaş Döneminin siyasal ve ekonomik düzeninin yıkılmaya başladığı yeni bir dönemdir.

20. yy.'ın başında, kapitalizmin en yüksek aşaması olarak tanımlanan emperyalizmin ilk aşamasıydı ortaya çıkan. Sonucunda

iki dünya savaşı yaşandı. Bugünse küreselleşme emperyalizmin en yüksek aşaması olarak tanımlanmalı.(Gerger:1995;62)

Küresel köyün kavalcısı Thomas Friedman'a göre küreselleşme:

"Küreselleşme hemen her ülkenin iç siyasetini ve dış ilişkilerini biçimlendiren kapsayıcı bir sistemdir.(Friedman:2000;30) Küreselleşme sistemi birbirini etkileyen üç denge üzerine kurulmuştur. Birincisi ulus-devletler arasındaki geleneksel denge. İkinci denge ise ulus-devletler ile küresel piyasalar arasındadır. Süper piyasalar bir ülkeyi refaha kavuşturacak kaynakları sağlayabileceği gibi, tahvillerin değerini düşürerek ülkenin çöküşüne de sebep olabilecek güçtedir. Burada en önemli figür olarak elektronik sürü karşımıza çıkmaktadır. Küresel sistemin üçüncü denge noktası, bireyler ile ulus-devletlerin bileşimidir. Küreselleşme sürecinin şaşırtıcı olgularından birisi, gerek piyasaları gerekse de ulus-devletleri etkileyebilecek güce sahip süper bireylerdir. O halde, küreselleşme sahnesinde 3 aktör rol almaktadır: Süper güç, süper piyasalar ve süper bireyler.(Friedman:2000;35)

Küreselleşmenin kendine özgü bir güç yapısı vardır. Soğuk Savaş dönemindekinden çok daha karmaşık bir yapı bu. Soğuk Savaş Sistemi bütünüyle ulus-devletler üzerine kuruluydu. Ve iki süper güç tarafından dengede tutuluyordu: ABD ve Sovyetler Birliği. Buna karşılık küreselleşme sistemi, her biri diğeriyle örtüşen ve diğelerini etkileyen 3 denge üzerine kurulu.

Francis Fukuyama'nın tarihin sonunu ilan edişinin çok kaba ve çığ görüldüğü bir sırada, Paul Virilio büyük bir güvenle şimdi

küreselleşme döneminde “coğrafyanın sonu”ndan bahsedilebileceğini ileri sürmüştü. Bir coğrafi sınır fikrini gerçek dünyada savunmak giderek güçleşirken, artık uzaklıklar sorun olmaktan çıkmış bulunuyor.(Bauman:1999;20)

İlkel toplum, antik köleci toplumu; antik köleci toplum feodal toplumu; feodal toplum burjuva toplumunu; burjuva toplumu kendi karşıtı olan sosyalist toplumu üretmişti. Reel sosyalizmin yıkılışı, kapitalist devletlerin karşısında, sosyalist devletleri değil “devlet dışı faktörleri” bıraktı.

Fukuyama, liberalizmin sosyalizmin karşısındaki galibiyetinin ardından, karşısında kimsenin kalmadığını söylerken ezilmiş, aşağılanmışlar olarak tanımladığımız devlet dışı faktörleri gözardı etmişti. 11 Eylül 2001 tarihinde yeni dünya düzeninde dünyanın merkezi olan Amerika’ya yapılan saldırı da bu faktörlerin varlığını görmekteyiz. 11 Eylül 2001’de meydana gelen şiddet eylemi Dünya Ticaret Merkezi’nin ikiz kulelerinin yıkılmasının ve Pentagon’un hasar görmesinin yanısıra masum binlerce insanın yaşamını kaybetmesine yol açmıştır.

Yeni tehdit komünizm değil artık, tek başına terörizm de değil. Yeni tehdit, globalizm sonrası dünyanın arka bahçesinde birilerinin, çağımızın en vahşi saldırısına alkış tutmasına yol açan derin dışlanmışlık duygusu, eşitsizlik kaygısı ve buradan doğacak kanlı isyan dalgasıdır. (Dündar:2001;46)

11 Eylül’deki korkunç katliamlar, boyutları ve niteliklerinden çok hedefleri açısından, dünya tarihinde pek benzeri olmayan olaylardır. Çünkü ABD 1812 Savaşı’ndan beri ilk kez kendi topraklarında saldırıya uğruyor, tehdit ediliyor.(Chomsky:2002;11)

Sonuç

11 Eylül saldırısıyla ezilmiş, aşağılanmışlar aslında dünyanın tek süper gücünü tüm dünyanın gözü önünde aşağılıyor.

Şiddetin ve feda kültürünün 2 kötü vardır: İlki kültürel ve ekonomik dışlanmışların “gergin bir kamusal ortam” içinde sosyalleşmesi. 2.si ise kültürel-dinsel bir kimliğin “tarihsel inanç faktörleri”nin kısmen “siyasi inanç faktörleri”ne dönüştürülmesi. Dışlanmışlık ve itilmişliğin aldığı biçimler, eli silah, bedeni bomba dolu fedailer gibi politik ve sosyal suçluları doğuruyor. (Bayramoğlu:2001;116-117)

Soğuk Savaş Dönemi’nde savaşın nesnesi olan ezilmiş, aşağılanmışlar, 11 Eylül’de savaşın öznesi haline geldiler.

Seçkinlere kafa tutup, güçlü olabileceklerini gösterdiler.

II. Soğuk Savaş Dönemi diyebileceğimiz dönemde, oluşmuş iki güç sistemi arasındaki bir çatışma değil, bir güç sistemiyle systemsiz güçlerin çatışmasına tekabül ediyor.

Bu bağlamda, yeni asli çatışmaların “asimetrik savaşlar” olacağı iddiası ağırlık kazanıyor. (İnel:2001;6)

Kaynakça

- Benjamin, Walter, Pasajlar, Çev. Ahmet Cemal, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.
- Bauman, Zygmunt, Küreselleşme, Çev. Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999.
- Bayramoğlu, Ali, "Terörün Kaynağı", 11 Eylül, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001.
- Chomsky, Noam, 11 Eylül, Çev. Dost Körpe, Om Yayınevi, İstanbul, 2002.
- Dündar, Can, "O Kadın Niye Sevindi?", 11 Eylül, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001.
- Eriç, Sıtkı M., "Benlikte Savaş ve Barış", Barış ve Savaş, Cogito, İstanbul, 1998.
- Friedman, Thomas, Küreselleşmenin Geleceği, Çev. Elif Özsayar, Boyner Holding Yayınları, İstanbul, 2000.
- Fukuyama, Francis, Tarihin Sonu Mu?, Vadi Yayınları, Ankara, 1999.
- Gerger, Haluk, "Barış Üstüne Hapishane Notları...", Barış ve Savaş, Cogito, İstanbul, 1998.
- Hobsbawm, Eric, Tarih Üzerine, Çev. Osman Akinhay, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1999.
- İnsel, Ahmet, "Türkiye", Birikim, Birikim Yayıncılık, İstanbul, Kasım 2001
- Kongar, Emre, Küresel Terör ve Türkiye, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002.